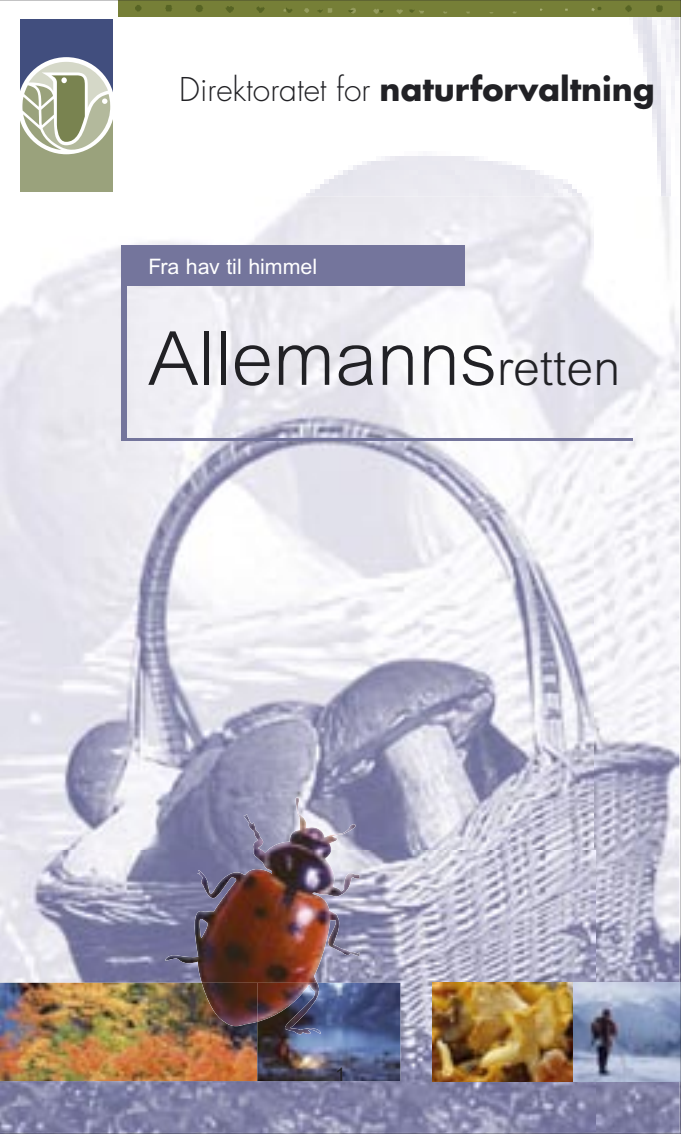
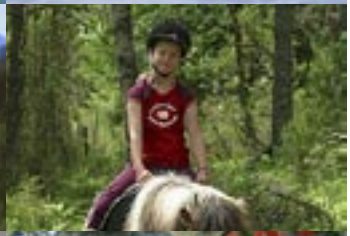
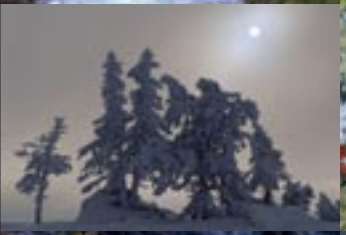
Direktoratet for **naturforvaltning**

Fra hav til himmel

Allemannsretten












En viktig del av kulturarven vår er å være ute i naturen. Vi har fra gammelt av hatt rett til å ferdes i skog og mark, etter elvene, på innsjøer, i skjærgården og til fjells – uavhengig av hvem som eier grunnen. Vi kan høste av naturen – ikke bare salt-vannsfisk, bær, sopp og blomster, men også inntrykk og opplevelser. Hovedprinsippene i allemannsretten er lovfestet i friluftsloven av 1957.

Innhold:

s.5 Fjellsko eller ski, s. 7 Sykkel, s.9 Hest, s.11 Telt, s.13 Årer og seil, s.15 Stang eller håndsnøre, s.17 Spann eller korg, s. 18 Felles info.



Med fjellsko eller ski...

...kan du ferdes fritt i utmark, sommer som vinter, enten det er på sti/vei, i oppkjørte skiløyper eller om du vil finne din egen vei. Om vinteren kan du også ferdes på frossen eller snødekt åker og eng.

I utmark kan du stoppe og raste der du vil, men ikke legg rasten inntil hus og hytte der det bor folk, og sørg ellers for å ta nødvendig hensyn til andre som raster.

Du kan tenne opp bål når du er på tur, men ikke i eller i nærheten av skogsmark i tidsrommet 15.4. til 15.9. Ikke skad trær når du skal finne ved til bålet, bruk tørre kvister. Hvis du lager bål i strandkanten, må du ikke legge bålplassen rett på svaberget slik at berget sprekker.

Hvis du ferdes og raster i utmark, må du huske:

- å ikke ta snarveier over innmark, gjennom tun eller i nærheten av bebodde hus / hytter
- å respektere ferdselsregler i frilufts- og naturvernområder av hensyn til slitasje og sårbare områder for dyr og planter
- å ikke forstyrre dyre- og fugleliv, spesielt ikke i yngle- og hekketiden
- å ikke skade planteliv, særlig ikke truede og sårbare arter
- å benytte etablerte raste- og bålplasser og være ekstra forsiktig med ild
- å respektere andre brukeres behov for avstand og å ha det stille rundt seg
- å ikke sette opp telt inntil hus eller hytte der det bor folk (minst 150 m avstand)
- å ikke forstyrre husdyr på beite
- å respektere nærings- og brukerinteresser

Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!



Med sykkel...

...kan du sykle etter veier og stier i lavlandet, og fritt i høyfjellet. Du kan også sykle på stier og veier gjennom innmark som er åpen for allmenn ferdsel. Husk at veien, stien eller terrenget du sykler i, skal kunne tåle slik bruk. Markaområder, friluftsområder og naturvernområder kan ha spesielle regler for sykling (for eksempel forbud), og du bør undersøke om det finnes spesielt tilrettelagte sykkelruter og sykkelkart for området.

Hvis du sykler i utmark, må du huske:

- at høyfjellsnaturen er utsatt for terrengslitasje, og at du ikke må sykle i sårbart terreng (myr, tørrberg m.m.)
- at ikke alle stier er egnet for sykling – bruk de stiene som tåler sykling
- å legge sykkelturen til de minst benyttede turstiene for å unngå konflikter med turfolket
- å sykle slik at du ikke forstyrrer vilt og husdyr
- å sykle med en fart som er tilpasset turferdsel og ikke forstyrrer de som går
- å bruke etablerte raste- og bålplasser og være ekstra forsiktig med bruk av ild
- å ikke sette opp telt inntil hus eller hytte der det bor folk (minst 150 m avstand)
- å respektere nærings- og brukerinteresser

Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!



Med hest...

...kan du ferdes etter veier og stier i lavlandet, og fritt i høyfjellet. Du kan også ri på stier og veier gjennom innmark som er åpen for allmenn ferdsel. Husk at veien, stien eller terrenget du rir i, skal kunne tåle slik bruk. Markaområder, friluftsområder og naturvernområder kan ha spesielle regler for riding (for eksempel forbud), og du bør undersøke om det finnes spesielt tilrettelagte ridestier og -veier i området. Omfattende organisert bruk av utmark i forbindelse med rideskoler o.l. bør bare skje etter avtale med grunneieren. Vær også klar over at grunneieren kan nekte ferdsel med hestekjøretøy.

Hvis du rir i utmark, må du huske:

- at høyfjellsnaturen er utsatt for terrengslitasje, og at du ikke må ri i sårbart terreng (myr, tørrberg m.m.)
- at det ikke er alle stier som er egnet for riding (bruk veiene og de stiene som tåler riding)
- å ri i skritt når du skal passere turgåere
- å unngå å ri i skiløyper og løypespor på skogsveier om vinteren (tråkk egne spor)
- å være høflig og ta hensyn til gående og syklende, slik at ingen blir skremt eller skadet
- å ikke forstyrre dyre- og fugleliv, spesielt ikke i yngle- og hekketiden
- å ikke bade hesten på badeplasser og i drikkevannskilder
- å respektere nærings- og brukerinteresser

Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!



Med telt...

...kan du fritt overnatte på samme sted i utmark inntil to døgn i lavlandet uten å spørre grunneieren. På høyfjellet og langt fra bosatte områder kan du telte i mer enn to døgn. Du skal aldri sette opp teltet nærmere enn 150 m fra hus eller hytte der det bor folk, og du må passe på at du setter opp teltet slik at det ikke skader ungskogen. NB! På innmark kan du ikke sette opp telt uten tillatelse fra grunneier.

Du kan tenne opp bål når du er på tur, men ikke i eller i nærheten av skogsmark i tidsrommet 15.4. til 15.9. Ikke skad trær når du skal finne ved til bålet, bruk tørre kvister. Hvis du lager bål i strandkanten, må du ikke legge bålplassen rett på svaberget slik at berget sprekker.

Hvis du setter opp telt i utmark, må du huske:

- å ta hensyn til ferdsels- og teltregler i frilufts- og naturvern-områder med tanke på slitasje og sårbare områder for dyr og planter
- å benytte etablerte raste- og teltplasser
- å legge teltplassen slik at du ikke forstyrrer dyre- og fugleliv, særlig i yngle- og hekketiden
- å ikke lage varige spor i vegetasjonen eller terrenget
- å respektere andre brukeres behov for avstand til nabotelt og å ha det stille rundt seg
- å benytte etablerte bålplasser og være ekstra forsiktig med bruk av ild
- å ikke forstyrre husdyr på beite
- å respektere nærings- og brukerinteresser

Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!



Med årer og seil...

...kan du ferdes fritt på sjøen, på innsjøer og i elver – og du kan i hovedsak ferdes gratis etter alle vassdrag. For enkelte vassdrag med kanaler og sluser kan det være unntak. Generelt kan du også ferdes med motorbåt på sjøen, på elvestrekninger (hvis det er en del av et farbart vassdrag) og i vann som er større enn 2 km^2. Vær imidlertid oppmerksom på at det finnes lokale regler som kan begrense tilgangen til motorisert ferdsel i innsjøer og vassdrag, jf Vannressursloven.

For en kortere tidsperiode kan du dra i land båt eller annet fartøy på strandstrekninger som er del av utmark på land. Ønsker du å legge inntil en privat kai eller brygge, må du spørre eieren eller brukeren om tillatelse. Du kan benytte fortøyningsringer, bolter o.l. i utmark for en kortere tidsperiode så sant det ikke er til vesentlig ulempe for eieren eller brukeren.

Hvis du padler i utmark, må du huske:

- å gjøre deg godt kjent med vassdraget med hensyn til sikkerhet og regelverk før du legger ut på tur
- å alltid bruke redningsvest
- å tørke båt, åre og støvler før du flytter til et annet vassdrag, for å unngå spredning av sykdom
- å desinfisere fiskeredskaper, båt, årer og støvler som er brukt i vassdrag med smittsom fiskesykdom
- å ta hensyn til fiskere og andre brukere langs vann og vassdrag
- å la fiskegarn og annen fangstredskap som blir brukt til fiske, få stå i fred
- å ferdes rolig uten å lage unødig støy
- å ikke forstyrre dyre- og fugleliv, spesielt ikke i yngle- og hekketiden
- å bruke etablerte raste- og bålplasser og være ekstra forsiktig med bruk av ild.
- å ikke sette opp telt i nærheten av hus og hytte der det bor folk (minst 150 m avstand)
- å respektere nærings- og brukerinteresser

Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!



Med stang eller håndsnøre...

...kan du fiske etter saltvannsfisk hele året – både fra båt og land. I sjøen kan du også fiske gratis etter laks, sjøørret og sjørøye med stang fra land hele året. Fisket er ikke tillatt nærmere grensen elv/sjø enn 100 meter i fredningstiden for vassdraget. Ved fiske etter laks, sjøørret og sjørøye i elver og vassdrag må du løse fiskeravgift (til staten) og vanligvis betale fiskekort (til grunneieren). Er du under 16 år, kan du fiske gratis etter innlandsfisk i perioden 1.1. til 20.8. Dette gjelder ikke vassdrag med laks, sjøørret eller sjørøye og heller ikke krepsefangst eller fiske i kunstige fiskedammer. Enkelte vann og vassdrag kan være unntatt regelen, og for disse skal det være satt opp skilt om at gratis fiske ikke gjelder. Før du begynner å fiske, må du sette deg inn i fiskereglene.

Hvis du fisker i utmark, må du huske:

- tillatelse til å fiske, eller legitimasjon som viser at du er under 16 år
- å ikke bruke levende fisk som agn
- å ikke flytte levende fisk til annet vassdrag
- å tørke fiskeredskaper, støvler og vadere før du flytter til et annet vann, for å unngå spredning av levende organismer og sykdom
- å desinfisere fiskeredskaper som er brukt i vassdrag med smittsom fiskesykdom
- å sløye og vaske fisken i det vannet den er fanget
- å benytte etablerte raste- og bålplasser
- å ikke forstyrre andre fiskere eller brukere
- å respektere nærings- og brukerinteresser, blant annet ved ferdsel til og fra fiskestedet

Vær nøye med å rydde fiske- og rasteplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen.

Unngå spredning av fiskearter og -sykdommer!



Med spann og korg...

...kan du plukke bær, sopp, blomster og røtter av ville urter i utmark. Du kan plukke/sanke det du vil ha, og ta det med deg hjem. Vær klar over at det er spesielle regler for å plukke molter i Nordland, Troms og Finnmark. I disse fylkene kan grunneieren ha enerett til moltebærene hvis de har økonomisk verdi for ham. På statens grunn i Finnmark er retten til å plukke molter i hoved-regelen lagt til folk som er bosatt i fylket. Men det er fritt for alle å plukke molter til å spise der og da.

Vær forsiktig med å samle andre typer naturprodukter som stein, mineraler, torv, mose, lav, kristtorn, rirkuler, tæger, never og bark. Ønsker du å ta med slike naturprodukter, må du først skaffe deg tillatelse fra grunneieren.

Hvis du er på sanketur i utmarka, må du huske:

- å gjøre deg kjent med vernereglene på forhånd dersom du ferdes innenfor et naturvernområde (enkelte områder kan ha forbud mot å plukke blomster, sopp, kjuke og lav)
- å gjøre deg kjent med fredede og truede plantearter, slik at du ikke plukker disse
- å ikke ta røtter, never og rirkuler fra levende trær uten først å spørre grunneieren
- å ikke forstyrre vilt eller husdyr
- å ikke plukke bær helt inntil gårdstun og hus der det bor folk
- å ta hensyn til andre brukere/sankere
- å respektere nærings- og brukerinteresser

Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!

Allemannsretten gjelder i utmark. Der kan du:

- ferdes fritt til fots og på ski
- raste og overnatte
- ri eller sykle på stier og veier
- bade, padle, ro og bruke seilbåt
- plukke bær, sopp og blomster
- fiske fritt etter saltvannsfisk

Hvis du ønsker å fiske i innlandet, må du skaffe deg nødvendig tillatelse fra grunneier. Er du under 16 år, kan du fiske gratis mellom 1.1. og 20.8. i vassdrag hvor det ikke finnes laks, sjøørret og sjørøye. Jakt er en grunneierrett som krever grunneieres tillatelse, i tillegg kreves det gjennomført og bestått jegerprøve og betalt jegeravgift.

Utmark er udyrket mark og omfatter det meste av vann, strand, myr, skog og fjell i Norge. Udyrket mindre areal i dyrket mark regnes ikke som utmark.

Innmark er all dyrket jord: åker, eng, kulturbeite, hage – og i tillegg yngre plantefelt, gårdsplasser, hustomter og industriareal. På visse typer innmark som åker og eng kan du likevel ferdes på frossen eller snødekt mark i tidsrommet 15.10. til 30.4. Vær oppmerksom på at innmark ikke trenger å være inngjerdet.

Du skal alltid, enten du ferdes i innmark eller i utmark, lukke grinder etter deg og vise hensyn til dyr som er på beite. Har du hund, må du respektere båndtvangen i tidsrommet 1.4. til 20.8. Vær også forsiktig med ild – husk at du ikke kan tenne bål i eller i nærheten av skogsmark i tidsrommet 15.4. til 15.9. jf forskrift av 26.juni 2002 nr 842, § 8 – 2 om brannforebyggende tiltak og tilsyn. Gjør deg kjent med de lokale reglene om båndtvang og bålbrenning; ofte er de strengere enn reglene som gjelder for hele landet.

For mer informasjon: www.dirnat.no www.frifo.no



ScanPartner AS 0003 10000/03/05



Direktoratet for
naturforvaltning

7485 Trondheim, telefon: 73 58 05 00, telefaks: 73 58 05 01, www.dirnat.no